

I. DISPOSICIONS GENERALS

MINISTERI DE TREBALL I ECONOMIA SOCIAL

18182 *Reial decret 893/2024, de 10 de setembre, pel qual es regula la protecció de la seguretat i la salut en l'àmbit del servei de la llar familiar.*

I

El treball de les persones empleades de la llar ha estat històricament objecte d'un tractament normatiu molt degradat i clarament discriminatori, que no era sinó el reflex fidel de la valoració que des dels poders públics es feia d'aquesta activitat entesa com a subalterna i de valor econòmic escàs. Aquesta valoració, d'altra banda, forma part intrínseca del fet que es tracta d'una activitat gairebé completament feminitzada. Un treball sense ciutadania que menysvalorava les cures i aprofundia en la discriminació de la dona a la feina sense tenir en compte que les cures i qui les presta són part decisiva de la nostra societat.

La utilització de la tècnica de regulació pròpia d'una relació laboral de caràcter especial i separada de la general que estableix el text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre, no ha servit tan sols per determinar les peculiaritats d'aquesta forma de treball sinó que, a diferència de la majoria de la resta de supòsits amb regulació especial, ha servit per determinar un estatut molt menys protector de les persones treballadores que exerceixen aquesta activitat. Les formes de contractació i extinció, el temps de treball i les condicions que se'ls ofería presentaven característiques que anaven més enllà de la mera especialitat per convertir-se en regulacions obertament oposades al dret a la igualtat i a la no-discriminació. A això s'hi afegien, a més, les condicions peculiars en matèria de protecció social, que exclouien aquest col·lectiu d'importants àmbits de l'acció protectora de la Seguretat Social.

La legislatura anterior ha suposat un punt d'inflexió en el tractament d'aquesta situació absolutament injusta i injustificada, ja que va abordar un procés de renovació normativa que suposa literalment el reconeixement de la ciutadania laboral de les persones treballadores del servei domèstic. Això s'ha manifestat en una intensa activitat de ratificació de convenis de l'OIT, i en la incorporació de manera prioritària del Conveni número 189, sobre condicions relatives al treball decent per a les persones treballadores domèstiques. Aquesta ratificació, així com l'existència de pronunciaments rellevants del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, ha acompanyat un procés sense precedents de reversió del conjunt de la normativa del treball domèstic.

En primer lloc, mitjançant la modificació per via d'urgència d'alguns dels aspectes més lesius de la regulació de la relació laboral especial del treball domèstic, singularment l'acomiadament, però sobretot l'equiparació completa de la protecció social d'aquestes persones treballadores, amb la incorporació de manera expressa i permanent –amb el precedent de la protecció especial i extraordinària que es va establir durant la pandèmia de la COVID-19– d'aquestes persones a la protecció per desocupació.

En segon lloc, i tal com es va comprometre en el mateix Reial decret llei 16/2022, de 6 de setembre, per a la millora de les condicions de treball i de Seguretat Social de les persones treballadores al servei de la llar, s'aborda el procés de millora de la protecció de la salut i la millora de les condicions de treball de les persones empleades de la llar, amb l'establiment d'una normativa protectora específica harmonitzada amb la normativa general de prevenció de riscos. Es tracta d'un pas decisiu que situa el nostre país a l'avantguarda normativa en matèria de prevenció de riscos laborals de les empleades de la llar.

II

El dia 9 de setembre de 2022 es va publicar en el «Butlletí Oficial de l'Estat» el Reial decret llei 16/2022, de 6 de setembre, amb la finalitat d'harmonitzar les condicions de treball i de Seguretat Social de les persones treballadores de la llar familiar amb les de les restants persones treballadores per compte d'altri. Es pretenia així eliminar les diferències de tracte no justificades per la peculiaritat d'aquesta activitat, la persistència de les quals estava vinculada a la històrica infravaloració d'aquesta feina. D'aquesta manera, s'avançava en la consecució de l'equiparació del règim jurídic d'aquesta relació laboral especial amb la comuna, i es continuava amb la tasca iniciada el 2011 amb l'aprovació del Reial decret 1620/2011, de 14 de novembre, pel qual es regula la relació laboral de caràcter especial del servei de la llar familiar, i la Llei 27/2011, d'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de Seguretat Social.

Amb aquest objectiu, el Reial decret llei 16/2022, de 6 de setembre, posava fi a l'exclusió d'aquest col·lectiu de l'àmbit d'aplicació de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, i reconeixia el seu dret a la protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball. Aquesta novetat suposava deixar enrere el deure de la persona ocupadora de tenir cura que el treball es realitzés en condicions de seguretat i salut, deure genèric sense definir que no oferia prou garanties per al seu compliment adequat. Tanmateix, les peculiaritats d'aquest tipus d'activitat laboral derivades, entre d'altres, de la falta d'entitat empresarial de la persona ocupadora, de l'àmbit privat on es presten els serveis i de la pluralitat, en determinats supòsits, de persones ocupadores, s'havien de tenir en compte a l'hora de definir aquest dret. Per això, per tal d'articular el dret a la seguretat i salut d'aquestes persones treballadores amb els factors característics d'aquesta relació laboral de caràcter especial, es feia necessari delimitar els termes i les garanties en què es reconeixia aquest dret, i la disposició addicional divuitena de la Llei 31/1995, de 8 de novembre –disposició introduïda per l'esmentat Reial decret llei 16/2022, de 6 de setembre–, delegava aquesta comesa a la norma reglamentària. En compliment d'aquest manament la norma concreta l'elenc de drets de les persones treballadores de la llar familiar i dels deures correlatius de les persones ocupadores i atorga la seguretat jurídica necessària per a la seva efectivitat.

A més, l'impacte d'aquesta norma excedeix l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, i engloba el dret a la igualtat de tracte entre dones i homes. L'avenç en els drets reconeguts a aquest col·lectiu constitueix una qüestió de justícia social perquè és una professió altament feminitzada. Se segueixen així els criteris generals d'actuació dels poders públics que fixa l'article 14 de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, i, concretament, la integració del principi d'igualtat de tracte en la política laboral amb la finalitat d'evitar la segregació laboral i potenciar el valor del treball de les dones, inclòs el domèstic. Es contribueix així mateix a visibilitzar les malalties professionals que afecten les persones treballadores de la llar familiar, que, fins al moment, i com a conseqüència de la inexistència d'un dret a la vigilància de salut en l'àmbit laboral, s'enfrontaven a més dificultats que la resta de les persones treballadores per al seu reconeixement.

D'altra banda, amb l'aprovació d'aquesta norma, Espanya compleix degudament els compromisos assumits amb la ratificació del Conveni número 189 de l'Organització Internacional del Treball, sobre condicions relatives al treball decent per als treballadors domèstics (esmentat com el Conveni sobre les treballadores i els treballadors domèstics, 2011), l'entrada en vigor del qual es va produir el 29 de febrer de 2024. La definició del contingut del dret a la protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball que recull aquesta norma compleix l'obligació de l'article 13 del Conveni esmentat, consistent a adoptar mesures per assegurar la seguretat i salut en el treball d'aquest col·lectiu. Així mateix, atén el deure que conté l'article 5 del Conveni d'adoptar mesures per assegurar una protecció efectiva contra tota forma d'abús, assetjament i violència.

III

En el cas concret dels serveis d'ajuda a domicili, les característiques especials d'aquesta activitat, que implica el seu desenvolupament en domicilis privats, requereixen una especificació de l'abast de l'acció preventiva i, en particular, de la manera en què aquesta ha de recollir totes les condicions de treball dels serveis d'ajuda a domicili.

En tot cas, el fet que els diferents domicilis on es presten els serveis constitueixin una esfera aparentment allunyada del control que pot exercir l'empresa requereix que s'efectuï un desplegament normatiu que determini l'abast de les obligacions preventives. Específicament, és necessari que, a l'efecte que es produeixi l'avaluació adequada de riscos laborals que s'exigeix per a tot treball, les persones encarregades de la realització d'aquestes avaluacions efectuïn visites presencials als domicilis on es porta a terme l'activitat de cura, tot això en compliment de la Directiva 89/391 del Consell, de 12 de juny de 1989, relativa a l'aplicació de mesures per promoure la millora de la seguretat i de la salut dels treballadors a la feina, i la Llei 31/1995, de 8 de novembre.

D'altra banda, també és imperatiu atendre les situacions en què, com a conseqüència de l'avaluació, sigui aconsellable com a acció preventiva més adequada l'adopció de mesures al domicili, especialment en relació amb el consentiment de la persona titular d'aquell.

IV

El Reial decret s'articula en vuit articles, set disposicions addicionals i cinc disposicions finals.

La part dispositiva comença amb un articulat dedicat a la relació laboral de caràcter especial del servei de la llar familiar. L'article 1 n'explicita l'objecte i la finalitat. L'article 2 concreta el dret de protecció dels riscos laborals i enumera els drets específics en què aquest es manifesta. L'article 3 prossegueix amb la definició de les obligacions de la persona ocupadora relatives a l'avaluació de riscos i a les mesures preventives que se'n deriven i estableix l'aplicabilitat dels articles 25, 26, 27, 28.1 i 2 i 29 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre. L'article 4 continua amb la definició del deure de lliurament d'equips de protecció individual i equips de treball adequats. L'article 5 delimita els drets de formació, informació i participació de les persones treballadores. L'article 6 prossegueix detallant el dret de les persones treballadores i el deure de les persones ocupadores relatius a la paralització de l'activitat en cas de risc greu i imminent. L'article 7 regula la manera en què es pot portar a terme l'organització preventiva i, finalment, l'article 8 desplega el dret de les persones treballadores de la relació laboral especial del servei de la llar familiar a la vigilància de la salut.

Quant a la disposició addicional primera, encomana a l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball la posada en marxa d'una eina per facilitar el compliment de les obligacions preventives de les persones ocupadores.

La disposició addicional segona reconeix el dret a la protecció enfront de la violència i l'assetjament en l'ocupació domèstica, n'especifica el contingut i encarrega a l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball l'elaboració d'un protocol per a la seva prevenció.

En virtut de la disposició addicional tercera, l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball ha d'elaborar una guia tècnica per a la prevenció dels riscos laborals a la feina domèstica.

La disposició addicional quarta aclareix que el recàrrec de les prestacions econòmiques en cas d'accident de treball i malaltia professional per falta de mesures de prevenció de riscos laborals no és aplicable a les persones empleades de la llar.

La disposició addicional cinquena determina que les accions formatives són finançades pel Servei Públic d'Ocupació Estatal i desenvolupades en el marc de les activitats formatives per la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació, FSP.

Per la seva banda, la disposició addicional sisena encomana al Sistema Nacional de Salut la realització gratuïta dels reconeixements mèdics voluntaris per a les persones treballadores empleades de la llar.

La disposició addicional setena assegura que l'aplicació d'aquest Reial decret s'ha de fer sense augment del cost de funcionament dels òrgans directius respectius i no suposa cap increment de despesa pública.

La disposició final primera modifica el Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció, i introdueix una disposició addicional tretzena, que estableix les obligacions de les empreses amb personal dedicat a l'activitat d'ajuda a domicili. S'especifica el seu àmbit d'aplicació, les peculiaritats i el contingut de l'avaluació de riscos, així com el consentiment de la persona titular del domicili per a l'adopció de determinades mesures preventives.

La disposició final segona actualitza el Reial decret 1596/2011, de 4 de novembre, pel qual es desplega la disposició addicional cinquanta-tresena de la Llei general de la Seguretat Social, text refós aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, en relació amb l'extensió de l'acció protectora per contingències professionals als treballadors inclosos en el règim especial de la Seguretat Social dels empleats de la llar, pel que fa a la no-aplicació del recàrrec de les prestacions econòmiques en cas d'accident de treball i malaltia professional.

Finalment, les disposicions finals tercera, quarta i cinquena es refereixen, respectivament, al títol competencial, l'habilitació normativa i l'entrada en vigor.

V

El Reial decret desplega la disposició addicional divuitena de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, per configurar el règim preventiu de la relació laboral de caràcter especial del servei de la llar familiar, així com les obligacions que recull la Llei esmentada per introduir les precisions d'aquestes que són necessàries en el sector de l'ajuda a domicili.

Aquest Reial decret compleix els principis de necessitat, eficàcia, proporcionalitat, seguretat jurídica, transparència i eficiència que conté l'article 129 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. El Reial decret respon a la necessitat de donar desplegament reglamentari a les obligacions legals derivades de la Llei 31/1995, de 8 de novembre. És eficaç i proporcional, ja que regula els aspectes imprescindibles perquè es pugui complir el que s'hi preveu. Pel que fa al principi de seguretat jurídica, la norma estableix de manera clara els límits que s'hi han d'aplicar. A més, compleix el principi de transparència ja que identifica clarament el seu propòsit i s'ofereix una explicació completa del seu contingut. En la seva elaboració s'ha instrumentat la participació àmplia dels sectors implicats a través dels tràmits de consulta i d'audiència i informació públiques, s'han consultat les organitzacions sindicals i empresarials més representatives, així com les comunitats autònomes, i s'ha sotmès a la Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball.

Finalment, la norma és coherent amb el principi d'eficiència, atès que la seva aplicació no imposa càrregues administratives innecessàries.

Amb aquest Reial decret s'avança en el compliment de la meta 8.5 de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible, és a dir, aconseguir l'ocupació plena i productiva i el treball decent per a totes les dones i els homes, incloses les persones joves i les persones amb discapacitat, així com la igualtat de remuneració per treball d'igual valor, així com en el de la meta 5.1, que té com a objectiu posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i les nenes a tot el món.

Aquest Reial decret ha estat sotmès als tràmits de consulta pública prèvia i informació i audiència públiques i en la seva elaboració han estat consultades les organitzacions sindicals i empresarials més representatives, així com les comunitats autònomes, i ha estat sotmès a la Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball.

Aquest Reial decret es dicta a l'empara del que disposa l'article 149.1.7a de la Constitució espanyola, que atribueix a l'Estat la competència exclusiva en matèria de legislació laboral, sense perjudici de la seva execució pels òrgans de les comunitats autònomes.

En virtut d'això, a proposta de la ministra de Treball i Economia Social, d'acord amb el Consell d'Estat, i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres a la reunió del dia 10 de setembre de 2024,

DISPOSO:

Article 1. *Objecte i finalitat.*

1. Aquest Reial decret té per objecte regular la protecció de la seguretat i la salut en el treball de les persones treballadores en l'àmbit de la relació laboral de caràcter especial del servei de la llar familiar, d'acord amb el que preveu la disposició addicional divuitena de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals.

2. Amb la finalitat de garantir que la protecció eficaç de la seguretat i salut de les persones treballadores estigui adaptada a les característiques específiques del treball domèstic, la prevenció dels riscos laborals de la relació especial del servei de la llar familiar es regeix pel que preveu exclusivament aquesta norma.

3. Als efectes del que preveu aquesta norma són aplicables les definicions de «prevenció», «risc laboral», «danys derivats del treball» i «risc laboral greu i imminent» que conté l'article 4 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre.

Article 2. *Dret a la protecció dels riscos laborals en l'ocupació de la llar familiar.*

1. Les persones treballadores que presten serveis en l'àmbit del servei de la llar familiar tenen dret a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball.

Aquest dret suposa l'existència d'un deure correlatiu de la persona ocupadora de protecció de les persones treballadores enfront dels riscos laborals, en els termes que preveu aquest Reial decret.

Els drets d'informació, formació i participació, paralització de l'activitat en cas de risc greu i imminent i vigilància del seu estat de salut, en els termes que preveu la norma, formen part del dret de les persones treballadores a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball.

2. Les obligacions de les persones treballadores que estableix aquest Reial decret, l'atribució de funcions en matèria de protecció i prevenció a persones treballadores o a la persona en qui delegui la persona ocupadora de conformitat amb l'article 7.2 i el recurs al concert amb entitats especialitzades per al desenvolupament d'activitats de prevenció complementen les accions de la persona ocupadora, sense que per això l'eximeixin del compliment del seu deure en aquesta matèria, sense perjudici de les accions que pugui exercir, si s'escau, contra qualsevol altra persona.

3. El cost de les mesures relatives a la seguretat i salut en el treball no ha de recaure de cap manera sobre les persones treballadores.

4. Les persones ocupadores poden concertar operacions d'assegurança que tinguin com a finalitat garantir com a àmbit de cobertura la previsió de riscos derivats del treball domèstic.

Article 3. *Avaluació de riscos i adopció de mesures preventives en l'ocupació domèstica.*

1. La persona ocupadora ha de dur a terme una avaluació inicial dels riscos per a la seguretat i salut de les persones treballadores que presten serveis en el servei de la llar familiar, tenint en compte, amb caràcter general, les característiques de l'activitat i de les persones empleades.

2. L'avaluació de riscos s'ha d'actualitzar amb la periodicitat que es determini en aquesta avaluació i, en tot cas, quan es produeixin canvis en les condicions de treball o en ocasió dels danys que s'hagin produït.

3. Si els resultats de l'avaluació que preveu aquest article posen de manifest situacions de risc, la persona ocupadora ha d'adoptar les mesures preventives necessàries per eliminar o reduir i controlar aquests riscos, i les ha de documentar per escrit amb la data concreta de la seva adopció. S'ha de lliurar una còpia d'aquesta documentació a la persona treballadora per informar-la de les mesures adoptades.

Les mesures preventives s'han de modificar quan la persona ocupadora aprecii, com a conseqüència dels controls periòdics que preveu l'apartat 2 o de la informació que a aquest efecte li traslladi la persona treballadora, la seva inadequació als fins de protecció requerits.

4. Les previsions que recullen els articles 25, 26, 27, 28.1 i 2 i 29 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, són aplicables a la relació laboral especial del servei de la llar familiar.

Article 4. *Equips de treball i equips de protecció individual.*

1. La persona ocupadora ha de proporcionar a les persones treballadores del servei de la llar familiar equips de treball adequats per a l'exercici de les seves funcions i ha d'adoptar les mesures necessàries perquè la seva utilització es pugui efectuar de forma segura.

2. Quan els riscos no es puguin evitar o no es puguin limitar suficientment per mitjans tècnics de protecció col·lectiva o mitjançant mesures, mètodes o procediments d'organització del treball, la persona ocupadora ha de proporcionar a les persones treballadores del servei de la llar familiar aquells equips de protecció individual adequats per a l'exercici de les seves funcions, segons es determini en l'avaluació de riscos.

L'avaluació de riscos ha de determinar les tasques en què s'hagin d'utilitzar equips de protecció individual i ha de precisar, per a cada una, les característiques que han de tenir aquests equips i els riscos que en motiven l'ús.

La persona ocupadora ha de proporcionar els equips de protecció individual gratuïtament a les persones treballadores, i reposar-los quan sigui necessari, i ha d'adoptar les mesures necessàries perquè la seva utilització es pugui efectuar de forma segura, vetllant pel seu ús efectiu.

Article 5. *Informació, participació i formació de les persones treballadores.*

1. A fi de donar compliment al deure de protecció que estableix l'article 2, la persona ocupadora s'ha d'assegurar que les persones treballadores tenen a la seva disposició tota la informació necessària en relació amb:

- a) Els riscos per a la seguretat i la salut del treball que exerceixen.
- b) Les mesures de protecció i prevenció aplicables als riscos esmentats.

2. Les persones ocupadores han de permetre la participació de les persones treballadores en el marc de totes les qüestions que afectin la seguretat i la salut en el servei de la llar familiar.

Les persones treballadores, així mateix, tenen dret a efectuar propostes a la persona ocupadora dirigides a la millora dels nivells de protecció de la seguretat i la salut.

3. Les persones treballadores tenen dret a rebre una formació en matèria preventiva en el moment de la seva contractació. Aquesta formació és única, encara que

prestin serveis a compte de diverses persones ocupadores, i s'ha de centrar en els riscos associats a la realització de les tasques de la llar. En el supòsit que comportin riscos excepcionals en algun dels domicilis en què es treballi, s'ha d'impartir una formació complementària que és a càrrec de la persona ocupadora.

La formació s'ha d'impartir, sempre que sigui possible, dins de la jornada de treball o, si no n'hi ha, fora d'ella i compensant-ho amb temps de descans equivalent a l'utilitzat.

Les activitats de formació en matèria preventiva que preveu aquest apartat, llevat de les que es refereixin a activitats que comportin riscos excepcionals, s'han de desenvolupar a través de la plataforma formativa que preveu la disposició addicional cinquena.

Article 6. *Risc greu i imminent.*

1. Quan les persones treballadores del servei de la llar familiar estiguin o puguin estar exposades a un risc greu i imminent en ocasió del seu treball, la persona ocupadora està obligada a:

a) Informar com més aviat millor les persones treballadores afectades sobre l'existència del risc esmentat i de les mesures adoptades o que, si s'escau, s'hagin d'adoptar en matèria de protecció.

b) Adoptar les mesures i donar les instruccions necessàries perquè, en cas de perill greu, imminent i inevitable, les persones treballadores puguin interrompre la seva activitat i, si fos necessari, abandonar immediatament el domicili. En aquest supòsit no es pot exigir a les persones treballadores que reprenguin la seva activitat mentre persisteixi el perill.

2. D'acord amb el que preveu l'article 2.1, la persona treballadora té dret a interrompre la seva activitat, quan consideri que aquesta activitat comporta un risc greu i imminent per a la seva vida o la seva salut, així com a abandonar el domicili si fos necessari. Aquesta decisió s'ha de comunicar immediatament a la persona ocupadora.

Les persones treballadores no poden patir cap perjudici derivat de l'adopció d'aquestes mesures, llevat que hagin obrat de mala fe o comès negligència greu.

Article 7. *Organització de l'activitat preventiva.*

1. En compliment del deure de prevenció de riscos professionals, la persona ocupadora ha d'assumir personalment l'activitat esmentada, designar una o diverses persones treballadores per ocupar-se d'aquesta activitat o concertar el servei esmentat amb un servei de prevenció aliè.

2. La persona ocupadora pot assumir personalment les funcions que assenyala l'apartat 1 sempre que tingui la capacitat corresponent a les funcions preventives que hagi de desenvolupar, d'acord amb el que estableix el capítol VI del Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció, o bé la capacitat suficient per utilitzar correctament l'eina a què es refereix la disposició addicional primera.

La persona ocupadora que, per les seves característiques personals o estat biològic conegut, inclosa aquella que tingui reconeguda la situació de discapacitat física, psíquica o sensorial, no pugui assumir directament les obligacions que preveu l'apartat primer les pot delegar en una persona del seu entorn personal o familiar directe. La persona en qui es delegui ha de reunir els requisits que preveu el paràgraf anterior.

Aquesta delegació, la seva justificació, la seva acceptació expressa per totes dues parts i l'acreditació que la persona delegada compleix els requisits han de constar per escrit. La delegació no pot ser objecte de contraprestació econòmica i la persona ocupadora n'ha d'informar les persones treballadores.

3. Les persones treballadores designades han de tenir la capacitat necessària, disposar del temps i dels mitjans necessaris i ser suficients en nombre, tenint en compte les característiques del domicili, així com els riscos a què estan exposades les persones treballadores i la seva distribució en aquest.

Les persones treballadores a què es refereix el paràgraf anterior han de col·laborar entre si i, si s'escau, amb els serveis de prevenció.

Per dur a terme l'activitat de prevenció, la persona ocupadora ha de facilitar a les persones treballadores designades l'accés a la informació i documentació resultant del compliment de les obligacions que estableixen els articles 3 a 6.

Les persones treballadores designades no poden patir cap perjudici derivat de les seves activitats de protecció i prevenció dels riscos professionals en el domicili. En exercici d'aquesta funció gaudeixen, en particular, de les garanties que, per als representants de les persones treballadores, estableixen l'article 68.a), b) i c) i l'article 56.4 del text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre.

Les persones treballadores a què es refereixen els paràgrafs anteriors han de guardar sigil professional sobre la informació relativa a la llar familiar a la qual tinguin accés com a conseqüència de l'exercici de les seves funcions.

4. S'entén com a servei de prevenció aliè aquell que compleixi els requisits que estableixen la Llei 31/1995, de 8 de novembre, i la seva normativa de desplegament.

Per a l'exercici de les seves funcions, la persona ocupadora ha de facilitar al servei de prevenció esmentat l'accés a la informació i documentació a què es refereix el paràgraf 3 de l'apartat anterior.

Article 8. *Vigilància de la salut.*

1. Les persones treballadores tenen dret a la vigilància del seu estat de salut, que és responsabilitat de la persona ocupadora.

2. Aquesta vigilància pot incloure la realització d'un reconeixement mèdic adequat que tingui en compte tots els riscos als quals la persona treballadora pugui quedar exposada, segons s'hagin identificat en l'avaluació de riscos.

El reconeixement mèdic, adequat i voluntari, pot ser únic per cada persona treballadora, encara que presti servei a compte de diverses persones ocupadores. Per a això, les persones ocupadores han d'acreditar que les persones treballadores al seu servei disposen del reconeixement esmentat.

El reconeixement mèdic s'ha d'efectuar, almenys, amb una periodicitat trienal, a menys que per decisió facultativa s'estableixi una periodicitat inferior o sigui necessari actualitzar el reconeixement per la modificació de les condicions de treball.

3. Aquesta vigilància només es pot portar a terme quan la persona treballadora presti el seu consentiment i s'ha d'efectuar amb les degudes garanties de respecte a la seva intimitat.

Disposició addicional primera. *Eina gratuïta d'avaluació de riscos.*

L'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball, en el termini de deu mesos des de la publicació d'aquesta norma, ha d'elaborar i posar a disposició de totes les persones ocupadores, a través de la pàgina web del Ministeri de Treball i Economia Social, una eina que faciliti el compliment de les obligacions referides en els articles 3, 4 i 5, quan les persones ocupadores assumeixin directament l'activitat preventiva o la deleguin en els termes que preveu l'article 7.2, així com, si s'escau, quan s'opti per la designació d'una o diverses persones treballadores que tinguin la capacitat necessària de conformitat amb l'article 7.3.

Disposició addicional segona. *Prevenició de la violència i l'assetjament en l'ocupació domèstica.*

1. Les persones treballadores que presten serveis en l'àmbit del servei de la llar familiar tenen dret a la protecció enfront de la violència i l'assetjament, inclosa la violència, l'assetjament sexual i l'assetjament per raó d'origen racial o ètnic, nacionalitat, sexe, identitat o orientació sexual o expressió de gènere.

2. L'abandonament del domicili davant una situació de violència o assetjament patida per la persona treballadora no es pot considerar dimissió ni pot ser causa d'acomiadament, sense perjudici de la possibilitat de la persona treballadora de sol·licitar l'extinció del contracte en virtut de l'article 50 de l'Estatut dels Treballadors i de la sol·licitud de mesures cautelars en cas de formulació de demandes, de conformitat amb la Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social.

3. En el termini màxim d'un any des de la publicació d'aquesta norma, l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball ha d'elaborar un protocol d'actuació enfront de situacions de violència i assetjament en el servei de la llar familiar.

Aquest protocol s'ha d'incloure dins de la informació a què fa referència l'article 5.1, s'ha de publicar a les pàgines web del Ministeri de Treball i Economia Social i del Ministeri d'Igualtat i ha d'estar a disposició de persones ocupadores i treballadores a les seus de les inspeccions provincials de Treball i Seguretat Social.

Disposició addicional tercera. *Guia tècnica en matèria de prevenició de riscos laborals a la feina domèstica.*

1. En el termini màxim d'un any des de la publicació d'aquesta norma, l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball ha d'elaborar una guia tècnica per a la prevenició dels riscos laborals en el servei de la llar familiar.

2. Aquesta guia tècnica s'ha de publicar a la pàgina web del Ministeri de Treball i Economia Social i ha d'estar a disposició de persones ocupadores i treballadores a les seus de les inspeccions provincials de Treball i Seguretat Social.

Disposició addicional quarta. *Recàrrec de les prestacions econòmiques derivades d'accident de treball o malaltia professional.*

No és aplicable a les persones treballadores que presten serveis en l'àmbit del servei de la llar familiar el recàrrec de les prestacions econòmiques en cas d'accident de treball i malaltia professional a què es refereix l'article 164 del text refós de la Llei general de la Seguretat Social, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre, de conformitat amb l'article 3.2 del Reial decret 1596/2011, de 4 de novembre.

Disposició addicional cinquena. *Formació en matèria preventiva amb càrrec al Servei Públic d'Ocupació Estatal i suport de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació FSP.*

De conformitat amb el que preveu l'article 25.2 de la Llei 30/2015, de 9 de setembre, per la qual es regula el sistema de formació professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral, les activitats de formació en matèria preventiva que preveu l'article 5.3, excepte les que es refereixin a activitats que comportin riscos excepcionals, s'han de desenvolupar a través d'una plataforma formativa la gestió de la qual correspon a la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae). Aquestes activitats de formació han de preveure un procés d'autoavaluació i han de ser certificables, tot això en els termes que s'estableixin mitjançant una resolució del Servei Públic d'Ocupació Estatal que s'ha de dictar en el termini de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta norma.

Disposició addicional sisena. *Realització de reconeixements mèdics pel Sistema Nacional de Salut.*

El Ministeri de Sanitat ha de promoure la inclusió de la realització gratuïta dels reconeixements mèdics que preveu l'article 8 en la cartera de serveis comuns del Sistema Nacional de Salut, en els termes de l'article 8 del Reial decret 1030/2006, de 15 de setembre, pel qual s'estableix la cartera de serveis comuns del sistema nacional de salut i el procediment per a la seva actualització.

Disposició addicional setena. *No-increment de la despesa pública.*

L'aplicació d'aquest Reial decret es farà sense augment de cost de funcionament dels respectius òrgans directius i no suposarà un increment de despesa pública.

Disposició final primera. *Modificació del Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció.*

S'incorpora una nova disposició addicional tretzena al Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció, amb el contingut següent:

«Disposició addicional tretzena. *Serveis d'ajuda a domicili.*

1. Els serveis d'ajuda a domicili per a persones en situació de dependència, consistents en l'atenció de les necessitats de la llar i les cures personals, tal com indica l'article 15 de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, i d'atenció a les necessitats de la seva vida quotidiana, que siguin prestats per persones ocupades per empreses en règim de contractació directa o com a conseqüència de la concessió de la prestació del servei per part d'una entitat pública en el marc del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència que regula el títol I de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, han de complir les especialitats que descriuen els apartats següents d'aquesta disposició addicional, a més de la resta de les obligacions establertes en matèria preventiva.

També s'inclouen els serveis portats a terme al domicili en el marc d'altres actuacions relatives al respir familiar, la intervenció i el suport familiar, la intervenció i protecció dels menors, o la prevenció o inclusió social, definides en la normativa d'aplicació.

2. En la realització de l'avaluació de riscos, s'han d'observar les normes següents:

a) En aplicació de l'article 16 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, les empreses que ocupin personal dedicat a l'activitat d'ajuda a domicili han d'efectuar una avaluació completa dels riscos laborals que afecten les persones treballadores en el desenvolupament de les seves tasques.

Així mateix, en consideració al que recull l'article 4.7è de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, s'entén que les característiques del domicili de la persona dependent, en la seva dimensió de mitjà físic on tenen lloc les tasques que la persona treballadora ha de desenvolupar, s'incorporen com a condicions de treball des de la perspectiva de la prevenció de riscos laborals.

b) En aplicació d'això, el deure de protecció a què es refereix l'article 14 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, només es pot entendre complert quan els riscos als quals està exposada la persona treballadora siguin coneguts i avaluats a través d'una visita presencial acreditada i efectuada a tots els domicilis en els quals aquella hagi de prestar serveis.

3. La planificació i adopció de mesures preventives han de respectar les regles següents:

a) L'empresa està obligada a adoptar totes les mesures que siguin necessàries segons l'avaluació de riscos, sempre que permetin garantir un nivell de protecció adequat. Aquestes mesures tècniques i organitzatives poden consistir, entre d'altres, en la utilització de mitjans mecànics per a la manipulació de càrregues, en una dotació més gran de personal per desenvolupar les tasques, en la prolongació dels descansos entre serveis en els domicilis o en l'ús d'equips de protecció individual.

Aquestes mesures preventives s'han de consultar amb les delegades i els delegats de prevenció.

b) Només es poden introduir modificacions en el domicili quan l'empresa obtingui el consentiment de les persones titulars del domicili prèviament a la seva adopció i quan aquestes modificacions es requereixin per garantir la protecció més adequada enfront dels riscos del lloc de treball, de conformitat amb l'avaluació de riscos.

De la sol·licitud d'aquest consentiment se n'ha d'informar la representació unitària i els delegats i delegades de prevenció o el Comitè de Seguretat i Salut, així com, si s'escau, l'entitat pública que hagi concedit la prestació del servei.

c) Les mesures preventives adoptades han de ser objecte d'un control periòdic que permeti comprovar-ne l'efectivitat per a la prevenció dels riscos existents, especialment els dorsolumbars i ergonòmics. Per a això s'han d'establir els mecanismes adequats que garanteixin una comunicació efectiva entre la persona treballadora i l'empresa en cas que variïn les condicions de treball avaluades. Tot això sense perjudici de la necessitat de tornar a efectuar l'avaluació de riscos o de revisar-la en els termes que descriu aquest Reglament.

En aquest procés hi han de participar les delegades i els delegats de prevenció, i sobre els seus resultats se n'ha d'informar la persona treballadora.»

Disposició final segona. Modificació del Reial decret 1596/2011, de 4 de novembre, pel qual es desplega la disposició addicional cinquanta-tresena de la Llei general de la Seguretat Social, text refós aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, en relació amb l'extensió de l'acció protectora per contingències professionals als treballadors inclosos en el règim especial de la Seguretat Social dels empleats de la llar.

Es modifica l'apartat 2 de l'article 3 del Reial decret 1596/2011, de 4 de novembre, de la manera següent:

«2. No és aplicable a les persones incloses en el sistema especial d'empleats de la llar el recàrrec de les prestacions econòmiques en cas d'accident de treball i malaltia professional a què es refereix l'article 164 del text refós de la Llei general de la Seguretat Social, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre.»

Disposició final tercera. Títol competencial.

Aquest Reial decret es dicta a l'empara del que disposa l'article 149.1.7a de la Constitució espanyola, que atribueix a l'Estat la competència exclusiva en matèria de legislació laboral, sense perjudici de la seva execució pels òrgans de les comunitats autònomes.

Disposició final quarta. Habilitació normativa.

Es faculta la persona titular del Ministeri de Treball i Economia Social per dictar totes les disposicions que siguin necessàries per al desplegament normatiu i l'aplicació d'aquest Reial decret.

Disposició final cinquena. Entrada en vigor.

1. El Reial decret entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat», sense perjudici del que disposen els apartats següents.

2. Les obligacions que preveu aquest Reial decret no són exigibles fins que no hagin transcorregut sis mesos des de la posada a disposició de l'eina a què es refereix la disposició addicional primera, fins i tot quan la persona ocupadora concertí el servei esmentat amb un servei de prevenció aliè.

3. Transcorregut el termini que assenyala l'apartat 2, l'article 5.3 és aplicable a partir del moment en què es dicti la Resolució del Servei Públic d'Ocupació Estatal per a la posada en marxa de les activitats de formació en matèria preventiva.

4. Igualment, una vegada transcorregut el termini de l'apartat 2, l'article 8.2 és aplicable només quan es despleguin les previsions normatives relatives a la realització de reconeixements mèdics en el marc del Sistema Nacional de Salut que estableix la disposició addicional sisena.

Madrid, 10 de setembre de 2024.

FELIPE R.

La vicepresidenta segona del Govern i ministra de Treball i Economia Social,
YOLANDA DÍAZ PÉREZ